

n°12, novembre del 2007

Direcció: Joan Mayol

Redacció: Joan Oliver, Natalia Sanz, Iván Ramos, Eva Moragues i Jordi Muntaner

Disseny i distribució: Xavier Canyelles

Contingut:

L'ESFORÇ SERVEIX

- Una nova espècie invasora a Menorca
- Cotorra d'Argentina, una plaga?
- Aplicació de la Llei 31/2003 de conservació de fauna en els parcs zoològics de Balears

CLOROFIL·LA, notícies de vegetals

- Femeniasia balearica*, planta endèmica de l'illa de Menorca
- Reintroducció d'*Euphorbia margalidiana* a l'Illa Murada

GENT PER CONÈIXER, entrevistes

- Jordi Serra-Cobo, especialista en quiròpters (ratapinyades)

RAMPELLADES, notes d'interès

- Nous estudis sobre la interacció entre dofins mulars i arts de pesca a Balears
- Un milà enverinat i un projecte innovador
- Publicat el Quadern de Natura número 19 dedicat a la miloca

-Gràcies per la teva col·laboració !!!

-IV concurs de fotografia de natura "Memorial Climent Picornell"

HEM LLEGIT, notes bibliogràfiques

-Els crancs de les Illes Balears

-Publicació de noves fitxes del BioAtlas

COSES QUE PASSEN, notícies del món

- A Espanya.

Imminent canvi de Llei bàsica !

- A Europa.

Els mamífers d'Europa amenaçats

- En el món.

Caragol poma daurat, vector de la meningitis

🌍 Una nova espècie invasora a Menorca

S'ha detectat la presència d'una **nova espècie invasora** a l'illa de Menorca. Es tracta de l'amfibi ***Alytes obstetricans*** (el tòtil), espècie habitual, sobretot en la zona nord de la Península.

Després de rebre un avís del Consell de Menorca per la detecció de l'espècie en un **centre de jardineria de Maó**, membres del Servei de Protecció d'Espècies s'han desplaçat a l'illa per avaluar la situació d'aquest amfibi introduït. Els perills associats a la naturalització d'aquesta espècie resideixen principalment en la seva **capacitat per ser transmissor de malalties d'amfibis, com la quitridiomicosi**, causant de mortalitats massives. A més, altre dels possibles efectes negatius és el derivat de la competència que pot donar-se entre aquesta i altres espècies d'amfibis presents a l'illa com són la **granota meridional** (*Hyla meridionalis*) i el **calàpet** (*Pseudepidalea balearica*), podent arribar a desplaçar-los.

El resultat de la inspecció va ser molt positiu ja que **només es detectaren larves** en el centre de jardineria, després de revisar tots els punts d'aigua del radi d'acció acceptable per a l'expansió de l'espècie. Es va trobar un sol punt d'aigua permanent amb condicions favorables per a la reproducció, però sense presència de larves. La resta de localitzacions visitades o no constitueixen un punt permanent d'aigua o no presenten característiques adients per a la cria degut a característiques estructurals, o a la presència de peixos que eviten la proliferació de l'espècie, ja que es mengen les postes.

Per tant, el control es limita a les **dues cubetes plàstiques amb plantes aquàtiques** del viver, que es buidaran per a retirar les larves i s'afegiran uns ciprínids que menjaran les futures postes.

Cotorra d'Argentina, una plaga?

La **cotorra d'Argentina**, *Myopsitta monachus*, és nadiua d'**Amèrica del sud**. Va ser introduïda en altres continents mitjançant el comerç **com a mascotes**, produint-se escaps d'exemplars en captivitat.

Són aus molt adaptables, que han establert poblacions reproductores en diversos països receptors. Són animals gregaris que formen grans **colònies de fins a 100 individus**. Construeixen nius amb branques entrecruades, generalment en arbres, però en zones urbanes poden fer-ho en pals elèctrics o torres de comunicació. Aquí els danys són quantiosos produint, entre d'altres, talls de subministrament.

El 2001, als Estats Units, el cost total associat a la presència de l'espècie (control, reparació, pèrdues econòmiques, etc.) va ser estimat en 585,000\$. Alguns països com Xile han prohibit la seva importació des de 1997. D'altra banda, altres impactes freqüents són, en zona rural, la **incidència sobre diverses collites** i, en zona urbana, les molèsties per renous. Aquests tipus d'interaccions són les que es comencen a produir en l'actualitat a Balears.

Segons experiències en altres països, l'impacte econòmic sobre les collites no és molt gran, però les molèsties a causa dels estridents crits, sí que és rellevant, sobretot en colònies grans. Hi ha **grups reproductors des de 1998 a Eivissa i Menorca, i des de 1992 a Mallorca. A Eivissa hi ha almenys 7 nuclis** entre les poblacions de Santa Eulària, Santa Gertrudis, Jesús i Sant Josep. **A Mallorca es detecten diversos nuclis** en diferents municipis: Felanitx, Muro, Palma, Lluçmajor, Inca, Pollença, Alcúdia, Inca, Esporles, Andratx, Sóller, Colònia de Sant Jordi, Calvià i Son Ferriol.

Tot i que, des de fa uns anys, és una espècie qualificada com a plaga en alguns països, no existeix un model únic d'alta efectivitat per al control o eradicació de

l'espècie. A nivell local **s'han realitzat algunes actuacions de control**. En l'actualitat, el **Servei de protecció d'espècies** està portant a terme un procés experimental de control amb una de les colònies detectades a Mallorca. L'objectiu és determinar un model efectiu per a elaborar una estratègia regional de control sobre aquesta espècie invasora.

🌍 APLICACIÓ DE LA LLEI 31/2003 DE CONSERVACIÓ DE FAUNA SILVESTRE EN ELS PARC ZOO LòGICS A LES BALEARS

A les Illes Balears ja estem engegant la **Llei 31/2003 de conservació de fauna silvestre en els parc zoològics**. Aquesta Llei estatal 31/2003, **transposa la Directiva europea 1999/22/CE**. A més, el fet que el Ministeri de Medi ambient publicqués aquesta regulació com Llei i no com Reial decret té com a conseqüència la seva aplicació immediata en tot l'Estat Espanyol i no és necessari esperar que cada Comunitat Autònoma generi la seva pròpia legislació autonòmica.

La Llei **exigeix unes condicions mínimes de benestar animal**, profilàctiques y ambientals, establir programes de conservació, programes d'educació ambiental, programes d'atenció veterinària, personal especialitzat amb els mitjans materials adequats, registre actualitzat dels animals; i la **creació d'un registre públic dels centres** amb la obligació per part de l'administració de realitzar **com a mínim una inspecció anual** per garantir el compliment de la Llei.

També es contempla un **règim de sancions amb la possibilitat de tancament, total o parcial d'aquells centres que no compleixin amb la normativa**. Abans de realitzar les primeres inspeccions **es va informar a cada parc de la Llei 31/2003** i dels requeriments imprescindibles per a la sol·licitud e inscripció en el registre d'acord a aquesta llei. També se'ls adjuntava un quadern editat pel ministeri de Medi Ambient, en el qual a més de l'explicació de la Llei apareix una guia pera el compliment de la mateixa.

En aquest moment ja gairebé **s'ha realitzat una primera avaluació a**

pràcticament tots els parcs (i aquàriums). Una vegada disposem de tota la informació sol·licitada als parcs, realitzarem una completa de cadascun d'ells, i es procedirà a la inscripció al registre autonòmic, si escau.

tornar a la portada de *CiberESPÈCIES*

✓ **Femeniasia balearica, planta endèmica de l'illa de Menorca**

Aquest **socarrell bord** i espinós únicament viu a la **costa nord de l'illa de Menorca** al llarg, únicament, de 18 km. Degut a l'escàs nombre d'individus (**500-1000 individus**) en el medi natural i a la alteració del seu hàbitat, aquesta planta està catalogada com en **Perill d'Extinció en el Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades (1990)**.

Un recent estudi molecular d'aquesta espècie (Vilatersana et al. 2007) ha revelat els següents aspectes significatius de l'espècie:

- Que les poblacions de ***F. balearica*** no estan genèticament depauperades. Una possible explicació d'aquest fenomen podria ser que les poblacions s'haguessin reduït de mida fa molt poc temps.

- Que les tres poblacions trobades són en l'actualitat geogràficament independents degut al baix nivell de flux genètic. **Les llavors són molt pesades i tenen, per tant, una reduïda capacitat de dispersió.**

Respecte a les implicacions per a la **conservació**, l'estudi conclou que les tres poblacions trobades són diferents **unitats geogràfiques, aïllades genèticament per la distància**, i per tant diferents Unitats de Gestió (UG).

Per tant, les futures estratègies de gestió haurien d'estar enfocades a mantenir els nivells de diversitat genètica a les tres UG, i això implicaria la **no fragmentació de**

L'hàbitat, que podria tenir greus conseqüències per la petita mida de les poblacions actuals.

✓ REINTRODUCCIÓ D'*Euphorbia margalidiana* A L'ILLA MURADA (EIVISSA)

L'*Euphorbia margalidiana* és una lletrera **endèmica de les Balears** que viu únicament a l'**illot de ses Margalides a l'oest d'Eivissa**. Malgrat que no sofreix cap risc evident de desaparició i degut al seu aïllament, s'han realitzat a l'any 2005 i enguany **campanyes de reintroducció a un altre illot d'Eivissa, a l'Illa Murada**, amb la finalitat d'evitar riscos de desaparició de l'espècie per tempestes, increment de gavines o per efectes antròpics.

Dels **90 esqueixos de lletrera** que es varen sembrar a l'illa Murada l'any 2005, únicament **han sobreviscut quatre individus** a la zona més elevada de l'illa, que enguany han aconseguit florir i fructificar. Aquest octubre **s'han introduït 30 plantes adultes cultivades i 30 esqueixos**, tots ells recol·lectats a l'illa de Ses Margalides i cultivats al viver forestal de Menut.

També s'ha realitzat una **sembrada de 250 llavors** que provenen de la població original de Ses Margalides. Ara només queda esperar que els individus sembrats es puguin adaptar i establir correctament a l'illot. **L'objectiu és que les plantes puguin sobreviure**, reproduir-se eficientment, i competir amb la vegetació existent.

Cal agrair la col·laboració a tots els que han col·laborat amb el Servei en aquesta feina (IBANAT, Vicent Forteza, Jero Corró, Joan Antoni Estadés, tècnics gestió forestal, etc.).

Gràcies també al **personal del viver forestal de Menut** que han col·laborat en la **producció i conservació de les plàntules** abans de ser plantades al medi natural.

[tornar a la portada de *CiberESPÈCIES*](#)

● **JORDI SERRA- COBO** ●

Coneixedor dels quiròpters (ratapinyades) ens explica unes quantes coses sobre la seva feina a Balears.

● **En quins projectes estàs fent feina en l'actualitat?**

*Actualment estic treballant en els següents projectes: la **distribució i l'estat de conservació de les espècies de ratapinyades de les Illes Balears**, especialment a Mallorca i a Menorca; la dinàmica de les colònies de ratapinyades; la dinàmica temporal i espacial de les infeccions víriques en quiròpters. Els treballs serveixen de base per a prendre **mesures de gestió a nivell de conservació i de salut pública**.*

● **Quins aspectes destacaries en la teva trajectoria científica a curt termini?**

*Són diverses les troballes que hem fet durant els darrers **14 anys d'estudis quiropterològics**. D'entre elles la descoberta amb més transcendència internacional ha estat detectar la presència d'**ARN víric de lyssavirus en sang** i comprovar que episodis infecciosos d'aquest virus en una colònia de ratapinyades no incideix en la taxa de mortalitat. La descoberta d'ARN de lyssavirus en sang ha permès posar a punt una tècnica no agressiva que permet analitzar mostres relativament grans de ratapinyades **sense haver-les de sacrificar**. Una altra descoberta de rellevància és la comprovació de desplaçaments estacionals de la **ratapinyada de cova** (*Miniopterus schreibersii*) i de la **ratapinyada de peus grans** (*Myotis capaccinii*) entre Mallorca i Menorca. Finalment destacar la comprovació de diverses espècies que han estat citades per primera vegada en alguna de les Illes Balears, gràcies a les **més de 400 localitats diferents prospectades** durant els anys d'estudi.*

● **En quin estat es troba, en la teva opinió, l'estudi científic de la fauna quiropterològica de les Balears?**

*Fins ara s'han observat amb certesa **16 espècies de quiròpters**. A més, s'han obtingut dades que semblen indicar la presència del **nòctul gegant** (*Nyctalus lasiopterus*) a Mallorca i probablement a Eivissa, fet que augmentaria a 17 el nombre d'espècies. El nombre d'estudis realitzats s'ha incrementat els darrers anys. Malgrat tot, manca molt per fer. S'ha de tenir present que el coneixement de la distribució de les espècies és tan sols el primer pas. **Són necessaris estudis d'ecologia i en especial anàlisis demogràfiques** que orientin les mesures de conservació a prendre.*

● **I l'estat de conservació de les espècies de ratapinyades?**

*L'estat de conservació de les espècies **no és homogeni**. Hi ha ratapinyades com les **de coa llarga** (*Tadarida teniotis*) que són molt abundants a totes les Illes Balears. Altres espècies, en canvi, es troben **en perill d'extinció**, com és el cas de *Miniopterus schreibersii* a Menorca. D'altra banda cal tenir en compte que **no totes les espècies són presents a totes les illes**. Per exemple la **ratapinyada de morro llarg** (*Myotis myotis*) és present a Mallorca però no a Menorca.*

● **Quins factors amenacen l'estat de conservació de les espècies de ratapinyades?**

*L'augment de la freqüentació humana a coves que fins fa pocs anys eren escassament visitades és un fenomen a regular. Això és especialment important en coves que presenten interès biològic o geològic. Un altra problema que ha d'afrontar la gestió de coves és **l'impacte que té la creixent urbanització**. És a dir, sovint es construeix molt a prop de les entrades de les coves o aquestes queden envoltades dins d'una urbanització. Finalment, en alguns casos les **filtracions d'aigües residuals** o amb concentracions elevades de nitrats alteren les aigües de les cavitats subterrànies. Davant la problemàtica exposada la declaració d'algunes d'elles com a LICs, si bé és un primer pas important, no és suficient com a mesura de conservació.*

● **Donaries algun consell a la gent afeccionada a l'estudi de les ratapinyades?**

*La **manipulació de les ratapinyades s'ha d'evitar** sempre que sigui possible. En cas de tocar-les mai s'ha de fer amb les mans nues. **És necessari portar guants**, que han de ser gruixuts si l'espècie és gran. Les ratapinyades **no ataquen** a no ser que se les agafi. No obstant això, en cas de que us mosseguin és necessari posar-vos en contacte ràpidament amb la **Conselleria de Medi Ambient** o escriure al correu serracobo@areambiental.com*

Breu currículum

Doctorat en **Ciències Biològiques** per la Universitat de Barcelona l'any 1989.

Membre del Grup de Recerca de Consolidat, Biologia de Vertebrats (96-SGR 0072), de la Facultat de Biologia de la Universitat de Barcelona. Denominació atorgada per la Generalitat de Catalunya el gener 1995.

Membre col·laborador du "Grup de Recerca Consolidat Toxicologia", de la Universitat de Barcelona. Denominació atorgada per la Generalitat de Catalunya el desembre 2005.

Investigador contractat en el Centre d'Écologie Montagnarde. Universitat de Bordeus. Durada del contracte: 1990-1992.

Investigador Associat del Laboratoire des Reptiles et Amphibiens du Muséum National d'Histoire Naturelle de Paris. 1996.

Contractat per la C.E., en el marco del programa de Capital Humà i Mobilitat. Institució en la qual desenvolupà l'activitat investigadora: Laboratoire d'Écologie (CNRS-URA, 258) de l'École Normale Supérieure de Paris. Durada del contracte: del 1-I-93 al 30-XI-94.

Professor del curs de "maîtrise d'écologie" (Université Pierre et Marie Curie) del Professor R. Barbault. Curso: 1994-1995.

Membre fundador del Comitè Científic de Recursos Naturals del Parque Cultural del Río Martín (Teruel). Des de 1996.

Contractat al Instituto Pirenaico de Ecología (CSIC). Des de 1-II-1995 fins el 31-XII-1999.

Ha participat en més de 80 projectes, la majoria dels quals ha dirigit.

Ha presentat 30 comunicacions a congressos.

Ha publicat 51 articles científics, 1 llibre i 22 articles de divulgació científica.

Ha estat membre del comitè editorial de diverses revistes científiques.

Ha realitzat diverses estades a centres de recerca de França, Polònia, el Regne Unit i Suïssa.

L'any 1990 va descobrir *Rana pyrenaica*.

[tornar a la portada de CiberESPÈCIES](#)

1. NOUS ESTUDIS SOBRE LA INTERACCIÓ ENTRE ELS DOFINS MULARS I LES PESQUERIES ARTESANALS A LES BALEARS

En un recent estudi publicat per **Chema Brotons i Antoni Grau, de la DG de pesca i Luke Rendell, de la Universitat de St. Andrews (UK), a Marine Mammal Science**, s'analitza la **interacció entre els dofins mulars i les pesqueries artesanals a les Balears**, en base a les observacions sobre 1.040 operacions de pesca al llarg de tres anys (2001-2003), estimant-se en un 6,5 % les pèrdues sobre els ingressos per pesca, tant en captures directes com en danys als ormetjos (bàsicament tresmall).

La quantitat de peix capturada pels dofins es relativament baixa (amb importants variacions al llarg de l'any, augmentant la incidència a l'hivern), pel que és considera que aquesta no és una font d'alimentació vital per la població local de dofins mulars.

Així mateix s'ha estimat que fins a **60 dofins poden morir anualment enmallats**, quantitat que pot influir negativament en la dinàmica de la població de dofí mular de les Balears. Així mateix, la DG de Pesca va endegar un estudi complementari (2003-2006), per **avaluar la dieta d'algunes poblacions de dofins mulars** (mitjançant l'anàlisi de continguts estomacals d'animals avarats i biòpsies d'animals vius) i l'efectivitat d'aparells emissors de sons d'alta freqüència (pingers), per foragitar els dofins de les xarxes i reduir les pèrdues per parasitació.

Els resultats (parcials) insospitats: després d'un primer període on els dofins s'allunyaven de les xarxes, aquests dispositius acabaven actuant de reclam i els atacs a les xarxes eren continuats!

2. UN MILÀ ENVERINAT I UN PROJECTE INNOVADOR

El passat mes d'octubre va aparèixer **un altre milà enverinat a les proximitats de Son Reus**, de manera que **enguany són ja set els que han mort per aquest motiu a Mallorca**. Les anàlisis són encara pendents, però ja es pot donar per cert que els tòxics han estat la causa d'aquesta nova pèrdua, un mascle dotat de transmissor que havia iniciat ja l'etapa reproductora.

La Conselleria actua amb tota contundència en els casos on hi ha indicis que permeten identificar els responsables o sospitosos. Desgraciadament, aquest no és el cas: **l'animal va morir a les immediacions d'una vivenda**, fora de cap espai cinegètic, i el mateix propietari ens en va informar.

Per tal de poder actuar de forma preventiva i dissuasòria, així com per disposar d'un instrument de la màxima eficàcia per a la lluita contra el verí, **la Conselleria ha redactat un projecte per contractar els serveis d'un equip de cans específicament ensinistrats per detectar esquers enverinats en el medi natural**. Els animals treballaran de forma permanent a l'àmbit de les Balears. Els tràmits administratius de concurs de la tasca, així com l'ensinistrament específic dels animals requeriran uns mesos de feina prèvia, però esperam que l'equip sigui operatiu en els primers mesos del proper any, de forma que es pugui dur a terme una campanya intensiva en les àrees on la presència de milans és més freqüent.

No està de més recordar que **posar verí al medi és un delictes penal**, que pot implicar la presó per als responsables i, en tot cas, el tancament dels vedats on es du a terme, a més de la pèrdua del dret a disposar de llicència de caça.

3. A mitjans d'octubre de 2007 ha sortit publicat el Quadern de Natura número 19 dedicat a la miloca així com un tríptic i una ferratina.

La **miloca** (*Neophron percnopterus*) és un aucell carronyaire de petita mida. **Hi ha tres subespècies: *N.p.pernocpterus*** es distribueix pel sud de França, Península ibèrica, nord del Magreb, Menorca i Mallorca, Grècia i una àmplia zona d'Àsia Menor. També cria per una extensa zona d'Àfrica central; ***N.p.gingionianus*** ocupa el Nepal i la Índia; finalment, la subespècie ***N.p.majorensisi*** viu exclusivament a les Illes Canàries.

A Europa, la miloca **és el més petit dels quatre voltors que hi viuen**. A les Illes Balears tenim una **població sedentària que ocupa Menorca i Mallorca**, mentre que la població continental és estival i migra, una vegada finalitzada la reproducció, cap als quaters d'hivernada situats al continent africà. Recents estudis genètics indiquen que **la nostra població insular presenta algunes diferències genètiques**, però que no permeten dir que es tracti d'una subespècie.

A Menorca, a on existeix una densa població, rep el nom de **miloca, milana blanca o arpellot**, mentre que a Mallorca, on només hi viu una colla reproductora, es coneix com **moixeta voltонера**.

A Mallorca devia de ser molt més comú i abundant, però va ser afectada per activitats humanes fins la quasi extinció. A Menorca l'espècie també es va veure afectada per l'ús il·legal de verí, però no tan greument com el milà. **Actualment la miloca es troba en franca recuperació a Menorca** la qual cosa podria afavorir la futura recuperació de l'exigua població mallorquina. **L'ús il·legal de verí** continua sent el factor més preocupant per a la miloca, seguit de les **electrocucions** i de la **persecució directa**.

Actualment, **la miloca està inclosa en la categoria de Vulnerable en el Catàleg nacional d'espècies amenaçades**, mentre que la població de les Illes Canaries, molt més amenaçada, ho està en la categoria de En perill d'extinció. Per aquest motiu, **la Conselleria de Medi Ambient ha iniciat la redacció del Pla de Conservació** que, actualment, es troba molt avançat. Tot aquest material es podrà trobar penjat a la nostra web.

4. Graciès per la teva col·laboració!!!

En les **tasques de control d'espècies introduïdes invasores** d'aquest estiu, volem destacar les accions relatives a una coneguda planta invasora, ***Carpobrotus sp.* (bàlsam)** i una au asiàtica, **potser no tan coneguda, *Acridothores tristis* (minà)**.

En el cas del *Carpobrotus sp.* visitarem la finca denominada Cala Fè-Cala Mitjana, administrada per Muñoz Ruiz. Per a la nostra sorpresa, solament trobarem alguns brots, ja que des de la finca es gestiona la contenció de la planta, eliminant els brots que van apareixent perquè no arribin a la zona forestal. **Des d'aquesta finca s'ha adquirit un compromís actiu en la conservació de la biodiversitat de les illes**, evitant la proliferació descontrolada d'aquesta planta, molt utilitzada en jardins privats.

Sense una correcta gestió pot acabar gairebé per complet amb la flora de les àrees que colonitza. Aquest **és un excel·lent exemple de tinença responsable i compromís amb el medi ambient, que esperem sigui una tendència general en l'àmbit dels jardins privats**.

Altre excel·lent exemple de col·laboració, ha estat el de **Don Manolo Quinzo Navarro, administrador de la finca Son Llarg (Port d'Andratx), on vam detectar l'aparició d'un nou grup de minàs**. Don Manolo va mostrar el seu interès des del principi, compromentent-se a posar esment, mentre desenvolupava les seves tasques professionals. Va ser un inestimable informador sobre la presència i hàbits del grup d'aus. A més **s'encarregà del manteniment d'una gàbia Larsen amb reclam viu** utilitzada per a les captures que els amos, amablement, ens van permetre instal·lar. El resultat final ha estat molt positiu, amb la **captura de quatre exemplars**, la totalitat de la població detectada fins al moment.

Aquests són solament **dos exemples representatius** de la importància que té la implicació de tots els sectors en les tasques de control d'espècies invasores, on s'aconsegueixen resultats molt més positius si aconseguim detectar la presència d'una espècie invasora en les primeres fases d'establiment en el medi.

A través del telèfon (971176800) o emplenant la fitxa electrònica de la nostra pàgina [web](http://dgcapea.caib.es/pe/invasores.ca.htm) <http://dgcapea.caib.es/pe/invasores.ca.htm> , ens pots fer arribar les observacions d'aquestes espècies alienes a les illes. El COFIB, és un centre on podeu lliurar les vostres mascotes evitant així d'alliberar-les en el medi natural. Les espècies introduïdes invasores són un problema de tots i des del Servei sol·licitam la vostra col·laboració.

5. IV Concurs de Fotografia de Natura "Memorial Climent Picornell"

enguany ha tengut lloc el **IV Concurs de Fotografia Memorial Climent Picornell** amb una **participació de 95 concursants que han presentat 351 fotografies**. Això representa un rècord i la confirmació de que el concurs gaudeix d'un excel·lent estat de salut.

S'ha consolidat com **el millor certamen en aquesta matèria dins l'àmbit de les Balears**. Cal destacar el gran nivell de qualitat assolit i la important **presència de fotògrafs de Menorca i Eivissa**. En total s'han repartit **12 premis distribuïts en vuit categories**. La dotació en metàl·lic del conjunt de premis ha estat de **més de 4000 €**.

Els autors guanyadors apareixen al següent enllaç:

"IV Concurs de fotografia de natura Memorial Climent Picornell"

L'exposició es farà **itinerant**, per tal de fer-la accessible a la majoria de la societat balear. **Llocs d'exposició:** "

Casal Balaguer (Unió, 3 de Palma) entre els dies 15 i 30 de novembre de 2007.

Ajuntament de Sant Joan (Major, 61) entre el 14 i el 23 de setembre de 2007.

Auditori de Sa Màniga (Son Galta, 4 de Cala Millor) entre el 5 de febrer i el 26 de gener de 2008.

Sala de Cultura de Sa Nostra (Jaume I, 17 de Sant Francesc Xavier, Formentera)

entre el 8 de febrer i el 8 de març de 2008.

Sala de Cultura de Sa Nostra (S'Arraval, 32 de Maó) a mitjans març de 2008.

El Servei de Protecció d'Espècies agraeix a la Fundació Sa Nostra, Cercle de Belles Arts de Palma, Ajuntament de Sant Joan i Auditòrium de Sa Màniga, la col·laboració per dur endavant aquest projecte, així com a tots els participants.

tornar a la portada de *CiberESPÈCIES*

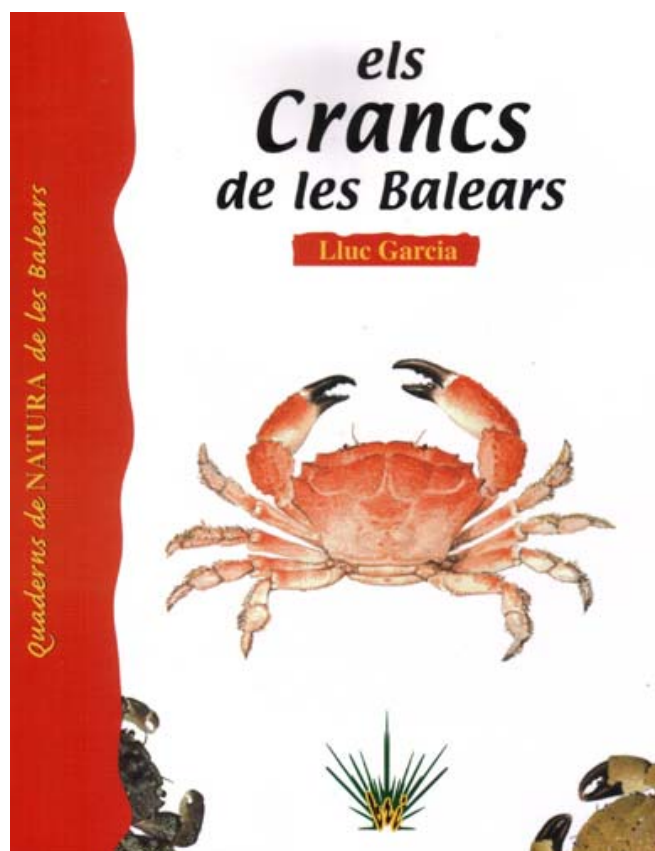

HEM LLEGIT

notes bibliogràfiques

● ELS CRANCS DE LES ILLES BALEARS

La Col·lecció BRI, quaderns de natura les illes Balears (Ed. Documenta), acaba de publicar un nou volum dedicat als crustacis decàpodes braquiürs, és a dir, als **crancs de les Balears**, del qual són autors **Lluc Garcia (textos)** i **Jordi Corbera (dibuixos)**.

La guia inclou la **descripció de la major part d'espècies citades al mar Balear** (72 de les 89 incloses a catàlegs; s'ha prescindit de rareses o espècies vistes una o poques vegades), textos introductoris, de caràcter general, pesquer i conservacionista.

És molt interessant el **recull de noms populars** (alguns tan sorprenents com banyero, bicicleta, canterano, comunista o cranc cotorrer!). Les descripcions són suficients per poder identificar les espècies, i els dibuixos, d'una qualitat més que notable. Gràcies als suports de la **Conselleria de Medi Ambient, la Direcció General de Pesca i la Caixa d'Estalvis "Sa Nostra"**, el llibre pot ser adquirit a un preu molt econòmic.

A la **Direcció General de Caça, Protecció d'Espècies i Educació Ambiental** hi ha un petit nombre d'exemplars a disposició d'institucions i escoles. Si estau interessats en ells, ho podeu sol·licitar per escrit al Servei de Protecció d'Espècies, C/Manuel

Guasp, num 10 CP 07006 Palma de Mallorca. Els llibres es repartiran per estricte ordre de recepció de les sol·licituds.

PUBLICACIÓ DE LES FITXES DEL BIOATLES:

Aquest mes de novembre ha sortit al carrer la **segona edició de les fitxes del Bioatles**. Està integrada per **trenta-cinc espècies**, de les quals **setze són plantes, vuit invertebrats, quatre rèptils, sis aus i un mamífer**.

Enguany s'ha fet un esforç per incloure a les fitxes les **espècies presents al Catàleg Nacional (RD 439/1990) i al Catàleg Balear (Decret 75/2005)**. De fet, gairebé un 75% de les espècies representades estan amenaçades. Hi ha una bona representació de tàxons vegetals presents a Menorca, com serien ***Lavatera triloba subsp. pallescens*, *Vicia bifoliolata*, *Anthyllis hystrix*, *Apium bermejoi*, *Cymbalaria aequitriloba subsp. fragilis* i *Femeniasia balearica***.

Testudo hermanni
Gmelin, 1789

Classe: Reptilia
Ordre: Testudines
Familia: Testudinidae

Nom comú: **Tortuga mediterrània**

Biologia de la conservació

Tortuga terrestre de fins a 20 cm de longitud de cap a amb un diàmetre nasal a partir dels 10 cm. Les femelles són fins a una quarta part més grans que els mascles, i també es diferencien per tenir la cua més curta i el plastró pla. Viu a Mallorca i Menorca, on es troba la subespècie *T. hermanni*, la qual és propera del *Mediterranean Testudo* (que del sud d'Itàlia fins a Catalunya).

Es considera que a les illes es va introduir en l'antiguitat, ja que apareix per primera vegada al registre històric de les illes a uns 3.000 anys. A Mallorca sembla haver-se introduït la seva distribució en principis dels anys 90, i es considera que actualment presenta dos grans núclis amb algunes poblacions petites als seus voltants.

A Menorca s'està estudiant la seva distribució des de 2003 i s'ha vist que es troba per la major part de l'illa, però sense formar poblacions contínues. Ocupa una gran diversitat d'hàbitats, com són les pinades i els alzinars oberts, les dunes amb vegetació, les magueires amb clats, els camps

de conreu abandonats i, marginat i menut, determinats conreus.

Els principals problemes de conservació que presenta són la petuïtat i fragmentació dels seus hàbitats, els incendis, els canvis en l'ús del sòl que originen zones forestals molt denses i la modificació, tant en les seves condicions (pobles turístics per part de la gent com per al comerç i legalització d'habitatges), i la manca d'equilibri i factors d'equilibri que a la subespècie occidental estigui considerada En perill d'extinció, ja que la major part de les seves poblacions continentals se troben en un marcat procés de desaparició. Concretament a aquesta situació, les poblacions insulars, i particularment les de Balears i Catalunya, semblen trobar-se en un bon estat de conservació. Així, malgrat la condició d'espècie introduïda en la península, a les Balears, actualment aquestes illes tenen un paper fonamental en la seva conservació, tant a escala de l'estat espanyol com d'Europa.

Autor text: Bàrbara A. Sánchez de Benavent, Centre d'Ecologia i Evolució, Universitat de Barcelona. Autor foto: Pedro C.

Vicia bifoliolata
Rothmaler, 1878

Classe: Magnoliopsida
Ordre: Fabales
Familia: Fabaceae

Nom comú: **Vega menorquina**

Biologia de la conservació

Planta anual ericàstima amb tija dicotílicament bívulgar. És formada per una tija principal, molt prima, poc ramificada i sempre a la part superior. Les fulles estan formades per un sol parell de folíols linears, de color verd fosc, i al mig un círcol amb el qual la planta s'entrellua per la vegetació que la envolta. Les flors són petites, de color blanc i estan disposades en inflorescències racemoses d'una o dues flors a l'alt de les tiges. La floració es produeix ben entrada la primavera i es pot aturar fins a començaments d'estiu.

Aquesta endemisme menorquí només es coneix actualment de l'oest i nord-est de l'illa. Per la seva morfologia i ecologia és difícil de detectar, i possiblement aquesta ve a ser la causa perquè durant molt de temps no s'ha considerat com a desaparegut. Crea en els marges de zones humides i de les marines de prop del litoral, que sempre associada a clats monodominants per la que s'entia, més rarament ho fa en altres plantes com als joncs.

Un el Llibre Vermell de les Illes Balears de les Illes Balears està classificat com En perill segons el criteri IUCN (2001). En canvi, en el pla de gestió elaborat en el marc del projecte LIFE "Conservació d'espècies amb flora autòctona a l'illa de Menorca", es proposa una revisió amb la classificació de En perill crític. Legítimament està protegida pel Catàleg Nacional d'Espècies Amenaçades, el Comitè de Biotopes i la Directiva Hàbitats. A més, en aquest darrer instrument legal, està considerat com a espècie prioritària per a la conservació del seu hàbitat.

Les principals amenaces que afecten aquesta espècie són els canvis en els usos del sòl, la presència d'espècies competidores com *Cappadocia* i la depredació per la fauna.

S'ha de destacar que les poblacions més importants conegudes actualment es troben totes en una zona on la pressió antròpica, especialment durant l'estiu, és elevada. Per altra banda, aquesta és la única espècie autòctona amb fluctuacions molt importants en el nombre d'individus.

Autor text: F. Foga, I. Institut Menorquí d'Estudis

Cal destacar també les **tortugues de terra (*Testudo graeca* i *Testudo hermanni*)** i les espècies introduïdes ***Cardiocondyla mauritanica* (una formiga) i *Psammotromus algerius* (sargantana coallarga)**.

D'altra banda, hem d'esmentar la desinteressada **participació de reconeguts especialistes de les Balears** i que, de cada vegada més, s'impliquen en aquest projecte.

El **Servei de Protecció d'Espècies els vol agrair la col·laboració** a tots ells i a la **Societat d'Història Natural de les Balears**. La gent interessada a tenir un exemplar de la segona edició de les fitxes del Bioatles el pot sol·licitar al Servei de Protecció d'Espècies C/Manuel Guasp, 10 07006 de Palma de Mallorca.

A Espanya:

● IMMINENT CANVI DE LLEI BÀSICA!

La tramitació del **projecte de llei estatal de Biodiversitat i Patrimoni Natural** està aprovat definitivament pel **Congrés dels Diputats**. Per tant, és d'esperar que aquesta nova llei, que **substituirà a la 4/89**, de protecció d'espais naturals, fauna i flora silvestres, **entri en vigor abans d'acabar l'any**. Tot i que el text no suposa modificacions radicals, **suposa una millora considerable de la llei 4/89, incorpora tota la normativa** que es deriva de les directives europees i les sentències del tribunal constitucional (en relació a les competències de les Comunitats Autònomes), **simplifica el Catàleg Nacional d'Espècies Protegides** (A partir d'ara sols tindrà les categories de perill d'extinció i vulnerable), **millora les previsions de planificació**, etc. Tant prest com el text estigui aprovat, s'inserirà un enllaç a la web de la Direcció General per facilitar-hi l'accés dels lectors del ciberespècies.

A Europa:

● ELS MAMÍFERS D'EUROPA, AMENAÇATS!

Segons un **sondeig realitzat per la UICN**, la **sexta part dels mamífers europeus es troben amenaçades**.

De les **250 espècies existents a Europa i Rússia occidental el 15% presenten la categoria Vulnerable o pitjor**. Els països parts de la Directiva Hàbitats hauran de fer un esforç important si volen assolir els objectius per al 2010.

El **linx** té el dubtós privilegi d'encapçalar aquesta trista llista, ja que es sospita que no deuen quedar més de 150 exemplars en llibertat. Quant als mamífers marins, el 22% estan amenaçats, però la situació pot ser fins i tot pitjor, ja que molts d'ells estan **insuficientment estudiats**. Les causes que han motivat aquest estat desfavorable són la **degradació de l'hàbitat, la deforestació, la contaminació i la caça**.

En el món:

CARAGOL POMA DAURAT, VECTOR DE LA MENINGITIS

El **caragol poma daurat** (*Pomacea bridgesii*) és un gasteròpode conegut a la Xina com caragol amazònic o fushouluo. **Fou introduït des de sud-amèrica com aliment l'any 1981 i s'ha estès ràpidament pels conreus d'arròs de tot el sud del país asiàtic**, fent malbé les collites.

No passaria de ser una espècie invasora més si no fos perquè s'ha comprovat que **alguns exemplars podrien portar el nemàtode paràsit *Angiostrongylus cantonensis***. El cicle vital d'aquest organisme inclou les rates i diferents espècies de mol·luscs. **En l'home, el paràsit causa la meningitis**, amb els símptomes coneguts de la malaltia: mal de cap, febre, vòmits i rigidesa del coll.

El primer cas data del 24 de juny de 2006 quan un home va ingressar a un Hospital de Pequí després d'haver consumit un plat fred de caragols a un restaurant. El nemàtode perd la seva capacitat infectiva si el caragol és cuinat adequadament.

<http://www.worldwatch.org/node/4517>

tornar a la portada de **CiberESPÈCIES**